

SJÓNVARPSSENDING UM EIK

SØPLAÐU BURTUR 7 MILLIARDIR K

Tað tók 10 ár at søpla burtur allar pengarnar hjá gamla Føroya Sparikassa, sum vórðu uppspardir í 178 ár. Tilsamans ruku einar 7 milliardir krónur

Eiríkur Lindenskov

– Tað er øðiliga beklagiligt, at fólk hava mist pengar. Men tað hendir viðhvørt, tá man setir pengar í slíkt. Einkí er uttan risiko.

Soleiðis tók Marner Jacobsen, fyrrverandi stjóri í Eik Banka samanum, tá hann í sendingini hóskvøldið varð spurður, hvussu tað kendist at mæta fólki á gøtuni, sum hava mist pengar av hansara virkseminum í Eik Banka.

Reimund Langgaard, løgtingsmaður fyri Sambandsflokkin, er ein av teimum, sum gekk runt og royndi at fáa fólk at keypa viðrisbrøv fyri Kaupthing. Hann hevur sjálvur viðgingið, at hann seldi eina lagn. At hann gekk runt og lumpaði fólk.

– Eg eri so heilt ræðugliga keddur av, at eg havi selt hetta. Hevði eg kunna bakkað aftur í tíðina, so hevði eg broytt hetta, segði hann í sendingini.

Hesir báðir eru tveir av persónunum í sendingini hjá

Kringvarpinum – har roynt verður at rekja eitt sindur upp í fløkjuni kring Eik Banka og teimum avgerðum, sum førdu til, at bankin fór á húsagang, hvussu fólk vórðu villleidd – og teimum vantandi politisku avgerðunum, sum førdu til, at eingin kann- ing varð sett í verk.

Tað framgekk týðuliga, at politiska valdið í Føroyum ikki ynskti, at málið um Eik Banka varð lýst til fulnar.

Strategifund í Moskva

At Eik leiðslan fór til Moskva á strategifund – og samstundis til Champions League finaluna, lýsir kanska, hvussu nógv leiðslan helt um seg sjálva. Einkí var ov stórt.

Hetta var í mai í 2008, at Eik-leiðslan var á hesi fót bólt- og strategiferð í Moskva, har leiðslan kom til ta niðurstøðu, at Eik ikki kundi gera annað enn halda fram, soleiðis sum gjørt var higartil: Halda fram við iløgnum, sum bankin hevur

gjørt við beinleiðis inspirati- ón úr Íslandi.

Ávaringarlampur vóru farnar at lýsa longu í 2006, at okkurt var galið í Íslandi. Men hetta varð afturvíst av íslendksum bankafólki og sjálvum forsætisráðharranum.

Tá Den Danske Bank í 2006 kom við eini lemjandi greining av íslendksa búskapinum, varð hetta eisini afturvíst. Petur Holm, stjóri í Kaupthing í Føroyum fanst at grundleggjandi feilum í frágreiðingini, og skilti als ikki, hvat endamálið hjá Den Danske Bank kundi vera. Speirekandi spurdi íslenski forsætisráðharrin, um hesi fólk í Danmark nakrantíð mundu hava verið í Íslandi. Og so koyrði tað heila bara víðari.

Gjøgnumgangandi í sendingini var, at bankin hevur lænt meira enn ivasomum persónum í Danmark pengar. Persónar, sum ikki finga lán aðrastaðni, eitt tí útspekuler- aðir svindlarar, sum høvdu

sitið í fongsli, kundu fara til Eik banka og har fáa peng- ar, sum tey ikki finga aðrastaðni.

Sminkaðu roknskapin

Annað, sum var gjøgnumgangandi var, at Eik banki í Føroyum flutti ein hóp av ivasomum virkseminum úr bankanum í yvir í Eik Grunnin.

Og tað er beinleiðis ólóg- ligt. Jørn Astrup Hansen vísti á, at pengarnir í grunninum ikki skuldu koma nýggju partaeigarunum í Eik tilgóða. Men tá grunnurin tekur á seg tap, sum átti at ligið í bankanum, so koma pengarnir í grunninum nýggju partaeigarunum í bankanum til góðar, og tað var ólógligt.

– Hesum kundi eitt virkið grunnaeftirlit havt steðgað, segði Jørn Astrup Hansen.

Eitt dømi um, hvussu bankaleiðslan royndi at sminka roknskapin var, tá felagið seldi iløgufelagið Notio til eitt smápartafelag, Sp/f Eystfalssker. Hetta var

felag, sum strámaðurin An- finn Olsen stjórnaði. Felagið hevði ongan rakstur, eingin starvsfólk og ongar pengar. Men keypti 45 prosent av Notio fyri 126 milliónir krónur – ein yvirprís í mun til bókaða virði upp á einar 30 milliónir krónur. Tað var tó Eik, sum stovnaði felagið. Við at hava Notio í bankanum, ávirkaði Notio solvens- in negativt. Men við at selja hendan partin, vaks solvensurin, men vandin fyri at missa, var akkurát líka stórur, tí Eik figgjaði hand- ilin við Notio og hevði allan váðan.

Sparikassin søplaður burtur

Fyri at sleppa upp í banka- pakka 2 hjá donsku stjórn- ini, soleiðis at Finansiel Stabilitet kundi veita bank- anum statstrygd, mátti Eik í Føroyum átaka sær ábyrgdina fyri danska part- inum av bankanum og veita trygd. Hetta var ein avgerð, sum varð tikin av nevnd-

ini – sum sambært send- ingini als ikki visti, hvat hon gjørdi. Hendan avgerð hevði kortini ta avleiðing, at bankin varð loftaður av Finansiel Stabilitet, tá hann fór á húsagang.

Tað tók 10 ár hjá leiðsluni í Eik Banka at forkoma tí, sum Føroya Sparikassi hevði savnað saman upp á 178 ár.

Eik Grunnurin – pengar- nir hjá gamla Føroya Spari- kassa – misti umleið eina milliard krónur og hevði ov- urstóra skuld, tá hann fór á húsagang.

Teir 11.000 partaeigararnir í Eik mistu um tvær milliard- ir krónur

Finansiel Stabilitet misti yvir trýggjar milliardir krónur.

Harafturat vórðu mistar nógvir milliónaupphæddir upp á virkseminum, sum á ymsan hátt var knýtt at Eik.

Soleiðis hvurvu einar sjei milliardir krónur í myrka holið eftir skræðlið hjá Eik Banka – sum var Føroya elsta fyrirkøka.

Skúlalærari og prædikumaður lumpaði fólk

– Eg eri so ræðuliga keddur, sigur Reimund Langgaard, sum vegna Kaupthing lumpaði fólk at keypa virðisleys partabrøv

Tað var kanska smart, at skúlalærarin og prædiku- maðurin, Reimund Lang- gaard, varð settur í starv hjá Kaupthing banka sum ein av fyra seljarum.

Hóast Reimund Lang- gaard onga útbúgving hevur innan fyri sølu- og bankavirksemi, so helt hann seg kortini til. Hann er útbúgving fólkskúlalærari

frá 2006. Umframt fólka- skúlalæraraútbúgvingina, so er hann royndur prædi- kumaður innan fyri heima- missiónina, og hann hevur verið útsendur sum trúboð- ari í Kambodja. Talugáv- unum bilar einki, so hann hevur hóskað væl til sølu- strategiina hjá Kaupthing banka í Føroyum, og kanska hann eisini við sínum missi-

óns-kontaktum hevur rokk- ið fólki, sum smarta leiðsl- an í Kaupthing banka ikki røkk.

– Tað sum eg ikki visti var, at talan var um firma- lánsbrøv. Eg helt, at talan var um statslánsbrøv, segði Reimund Langgaard, sum kennir seg illa og hevur ringa samvitsku av at hava lumpað fólk at keypa virð-

isleys virðisbrøv, sum hann sjálvur billaði teimum inn vóru trygg.

– Eg eri so heilt ræðuliga keddur av, at eg havi selt hetta. Hevði eg kunnað bakkað tíðina aftur, og broytt hetta, so hevði eg gjørt tað. 110 prosent sikk- urt. Upp á táverandi tíðs- punkt handlaði eg út frá bestu sannføring, Við tí

vitan, eg hevði tá, gjørdi eg tað, sum eg helt vera rætt tá, segði hann.

Reimund Langgaard segði eisini, at tey, sum hann soleiðis lumpaði, vita í dag, at hann er so keddur av sín- um gerðum.

– Eg haldi, at eg havi snakkað við tey flestu teirra. Og eg havi eisini roynt at hjálpt teimum at

fingið pengarnar aftur. Eg havi ikki merkt, at tey be- breita mær fyri tað, men eg eri so ræðuliga keddur av tí sjálvur, so heilt ótrú- liga keddur, segði Reimund Langgaard, sum eftir karri- eruna sum bankamaður og virðisbrævaseljari er valdur á ting, har hann umboðar Sambandsflokkin.

eirikur@sosialurin.fo

